

2022-02-03
A2022/00187

Arbetsmarknadsdepartementet

Folkhälsomyndigheten
171 82 Solna

Uppdrag att kartlägga äldre hbtqi-personers hälsa och levnadsvillkor

Regeringens beslut

Regeringen uppdrar åt Folkhälsomyndigheten att kartlägga äldre hbtqi-personers hälsa och levnadsvillkor i enlighet med vad som framgår under rubriken Närmare om uppdraget. Uppdraget utgår från regeringens handlingsplan för hbtqi-personers lika rättigheter och möjligheter.

Uppdraget ska genomföras i nära samverkan med Socialstyrelsen som ska kartlägga äldre hbtqi-personers vård och omsorg. Kunskap och erfarenheter bör även inhämtas från berörda myndigheter, kommuner, regioner, organisationer och lärosäten.

Folkhälsomyndigheten ska lämna en delredovisning den 16 september 2022 innehållande en översiktlig plan över genomförandet av uppdraget och eventuella preliminära resultat. Folkhälsomyndigheten ska lämna en slutrapport av uppdraget senast den 29 september 2023 till Regeringskansliet (Arbetsmarknadsdepartementet med kopia till Socialdepartementet). Redovisningen bör innehålla en sammanfattande analys och vid behov även förslag på insatser samt identifierade kunskapsluckor.

Redovisningen av arbetet med uppdraget ska hänvisa till diarienumret för detta beslut.

För uppdraget får Folkhälsomyndigheten under 2022 använda högst 1 200 000 kronor som ska redovisas mot det under utgiftsområde 13 Jämställdhet och nyanlända invandras etablering för budgetåret 2022 uppförda anslaget 2:2 Åtgärder mot diskriminering och rasism m.m., anslagsposten 7.

Medel som inte har använts för avsett ändamål 2022 ska återbetalas senast den 1 mars 2023 till Kammarkollegiet. Vid samma tidpunkt ska en ekonomisk redovisning av använda medel lämnas till Kammarkollegiet.

Skälen för regeringens beslut

Regeringens arbete för att stärka hbtqi-personers lika rättigheter och möjligheter bedrivs sedan 2014 med utgångspunkt från strategin för lika rättigheter och möjligheter oavsett sexuell läggning, könsidentitet eller könsuttryck. Strategin har lagt grunden för ett långsiktigt arbete inom ett antal fokusområden. Strategin har genom beslut den 21 januari 2021 kompletterats med en handlingsplan för hbtqi-personers lika rättigheter och möjligheter.

Genom handlingsplanen tillkommer två nya fokusområden; arbetslivet och äldre hbtqi-personer. Regeringens målsättning för fokusområdet äldre hbtqi-personer är att äldre hbtqi-personer ska kunna leva öppet och kunna åldras i trygghet och med bibehållet oberoende, bemötas med respekt och erbjudas en jämställd och jämlik vård och omsorg. För de flesta fokusområden har även strategiska myndigheter utsetts och när det gäller fokusområdet äldre hbtqi-personer är det Socialstyrelsen som är strategisk myndighet.

I en rapport från Socialstyrelsen (2013) redovisar myndigheten resultatet av en kartläggning i ett urval kommuner av hur hbt-perspektivet beaktas i kommunernas vård och omsorg om äldre. Sammanfattningsvis indikerar denna kartläggning att alltför få kommuner arbetar systematiskt för att främja likabehandling av äldre hbt-personer.

I betänkandet Transpersoner i Sverige – Förslag för stärkt ställning och bättre levnadsvillkor (SOU 2017:92) finns flera förslag som rör äldre hbtqi-personer. Bakgrunden till förslagen är att det finns lite kunskap om äldre hbtqi-personers livssituation och behov, i synnerhet när det gäller äldre transpersoners livssituation, levnadsvillkor och välbefinnande.

Det framgår av regeringens handlingsplan att det finns ett behov av aktuell kunskap om hur äldre hbtqi-personer själva uppfattar den vård och omsorg de får, hur de uppfattar bemötandet och vilka faktorer som påverkar benägenheten att söka vård och omsorg vid behov. Även äldre hbtqi-personers hälsa och livsvillkor är ett område där det behövs ökad kunskap.

Närmare om uppdraget

Folkhälsomyndigheten ska genomföra en kartläggning av hälsa och levnadsvillkor bland äldre hbtqi-personer. Uppdraget omfattar bland annat att inhämta och sammanställa befintlig kunskap om åldrande och hbtqi-

personer som befinner sig i högre ålder. Myndigheten ska även inhämta relevanta data från enkäten Hälsa på lika villkor (HLV) och från andra relevanta datainsamlingar för att skapa en baslinje för gruppen. Analysen bör lyfta fram faktorer såsom behov, risk- och skyddsfaktorer som är särskilt relevanta för äldre hbtqi-personers hälsa och livsvillkor och om det finns skillnader mellan äldre hbtqi-personer jämfört med övriga äldre. I den mån det är möjligt bör även skillnader mellan homosexuella och bisexuella lyftas fram. I övrigt ska myndigheten även inhämta kunskap från andra relevanta aktörer såsom övriga hbtqi-strategiska myndigheter och andra aktörer som besitter kompetens inom området, såsom kommuner, regioner, lärosäten och olika organisationer som företräder äldre eller hbtqi-personers rättigheter.

Paraplybegreppet hbtqi-personer inrymmer stor heterogenitet och många olika sätt att identifiera sig och förhålla sig till samhällets normer. Kunskapen ser olika ut gällande olika grupper och det finns flera metodologiska utmaningar som kan påverka genomförandet av uppdraget. Det är dock viktigt att kunskapen om äldre transpersoner ökar och därför ska särskilt äldre transpersoners situation beaktas. Skillnader mellan ickebinära och binära transpersoners livsvillkor ska belysas. När så är möjligt bör även intersexuella personers situation beaktas. Även skillnader kopplade till kön och funktionsförmåga bör i möjligaste mån beaktas liksom socioekonomisk status och migrationsbakgrund.

Regeringen beräknar att totalt 2 200 000 kronor kommer att avsättas för uppdraget under förutsättning att riksdagen anvisat medel för det aktuella anslaget.

På regeringens vägnar

Jeanette Gustafsdotter

Marie Ek

Kopia till

Statsrådsberedningen/SAM

Socialdepartementet/FS

Finansdepartementet/BA

Kammarkollegiet

Socialstyrelsen